

เทศน์อบรมฆราวาส ณ กรมประชาสัมพันธ์
เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๓๑

ธรรมไม่ลำเอียง

วันนี้ นับเป็นโอกาสสวาสนาอันน่ายกย่อง ได้มาพบกับพี่น้องทั้งหลายที่เป็นชาวพุทธ และได้มีโอกาสแสดงธรรมะให้พี่น้องทั้งหลายฟังตามสมควรแก่เวลา ดังนั้นกรุณาตั้งใจฟังให้จิตสงบร่มเย็น ศาสนธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เคยให้ความร่มเย็นแก่โลกมานานแสนนาน เฉพาะพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบันนี้ ได้ประทานพระสัทธรรมอันเป็นความร่มเย็นแก่โลกมาหลังจากปรินิพพานแล้ว ๒๕๐๐ กว่าปี ยังไม่เคยปรากฏว่าธรรมนั้นได้เสื่อมคุณภาพไปแต่อย่างใด นอกจากจิตใจของผู้ปฏิบัติธรรมอาจเสื่อมหรือเสื่อมลงไปเป็นราย ๆ คุณภาพแห่งธรรมจึงไม่ปรากฏแก่จิตใจประเภทนั้น

เราทั้งหลายต้องการอยากจะทราบฤทธาศักดานุภาพแห่งธรรมของพระพุทธเจ้าว่ายังทรงไว้โดยสมบูรณ์หรือประการใด กรุณาตั้งใจฟังสำเนียงศึกษาด้วยดี แล้วนำไปปฏิบัติตามแนวทางที่พระองค์ทรงสั่งสอนไว้ ซึ่งมาจากการบำเพ็ญและรู้เห็นธรรมทั้งหลายโดยประการทั้งปวงแล้ว จึงมาประทานศาสนธรรมแก่โลกเรื่อยมาจนกระทั่งวันปรินิพพาน คุณธรรมอันประเสริฐเลิศเลอนั้นพระพุทธเจ้าได้ทรงไว้แล้วตั้งแต่วันตรัสรู้จากนั้นก็ประทานพระโอวาทแก่พระสงฆ์ และได้รับคุณธรรมประเภทเลิศเลอนั้นมาโดยลำดับ จนกลายเป็น พุทธิ ธมฺมํ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ แก่ชาวพุทธของเราเรื่อยมา ถ้านับเป็นกาลเป็นสมัยก็ ๒๕๐๐ กว่าปีมาแล้ว

บางท่านอาจจะเข้าใจว่าศาสนธรรมนี้ร่วงโรยไปแล้ว เพราะกาลเวลาทำลายให้สิ้นสูญไป แต่ความจริงเรื่องศาสนธรรมนั้นท่านทรงแสดงไว้แล้วว่า อกาลโก ไม่มีกาลมีสถานที่เวลาเข้าไปเกี่ยวข้องหรือทำลายได้เลย นอกจากผู้ปฏิบัติธรรมจะเป็นผู้ทำลายธรรมของตนเสียเองเท่านั้น ผลจึงไม่ปรากฏแก่ผู้นับถือพระพุทธศาสนา

อันการประพฤติปฏิบัติศาสนธรรมนั้นเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชาวพุทธเรา ถ้าอยากเห็นฤทธาศักดานุภาพของตัวเองก็ดีของธรรมก็ดี ฟังสนใจต่อการประพฤติปฏิบัติ อย่าให้ปลีกแหวะจากร่องรอยของศาสดาที่ทรงสอนไว้ด้วยสวาสดาธรรมว่าตรัสไว้ชอบแล้วธรรมนี้ไม่มีปัญหาอันใดทั้งสิ้น ส่วนที่เป็นปัญหาก็คือเราชาวพุทธเสียเองเป็นผู้ปฏิบัติลุ่ม ๆ ดอน ๆ ไม่ได้เป็นไปตามหลักศาสนธรรม ผลจึงไม่ค่อยปรากฏ นี่แหละเป็นเรื่องสำคัญ

การปฏิบัติศาสนธรรมท่านบอกไว้ว่า ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ มี ๓ ประการนี้ เป็นธรรมเกี่ยวโยงกัน ถ้ามีแต่การศึกษาเล่าเรียนอย่างเดียวเท่านั้น ก็เท่ากับเราได้แต่ชื่อของ

กิเลสของธรรม จำได้เพียงเท่านั้น กิเลสที่แท้จริงซึ่งฝังอยู่ในจิตใจของเราไม่ลอก ปอกเปลือกบ้างเลย เพราะฉะนั้นเราจะตัดทอนความโลภความโกรธความหลงของผู้มีแต่การ ศึกษาเล่าเรียนเฉย ๆ โดยไม่ได้ทำการปฏิบัติ จึงไม่ปรากฏว่ามีสิ่งใดลดหย่อนผ่อนผัน ลงเพราะจำได้แต่ชื่อ

ถ้าเราอยากจะได้ตัวจริงก็ลงมือประพฤติปฏิบัติ แม้ฆราวาสก็ปฏิบัติได้ อย่าว่า แต่พระที่มีหน้าที่อันเดียวในการปฏิบัติธรรมเลย ศีล ๕ ศีล ๘ นี้สำหรับฆราวาส ศีล ๑๐ , ๒๒๗ สำหรับพระสำหรับเณร ถ้าต่างคนต่างตั้งใจประพฤติปฏิบัติให้เป็นกฎเป็นเกณฑ์ มีข้อบังคับเข้มงวดกวดขันแก่ตนแล้ว เราจะเห็นเรื่องของธรรมภายในจิตใจของเราว่า เต็ดขาดขนาดไหน

บรรดาธรรมของพระพุทธเจ้ามีหลายประเภท เช่นเดียวกับกิเลสที่มีหลาย ประเภทเช่นเดียวกัน อย่างหยาบอย่างกลางอย่างละเอียด หรือว่าอย่างเผ็ดร้อนอย่าง แสบ ๆ ก็มีเรื่องของกิเลส เพราะฉะนั้น เรื่องของธรรมจึงต้องปฏิบัติให้เหมาะสมกัน เราจึงจะได้เห็นผลของการปฏิบัติของเรา

วันนี้จะได้อธิบายถึงเรื่องจิตตภาวนาให้พี่น้องทั้งหลายทราบ ซึ่งเป็นภาคปฏิบัติ ให้รู้เห็นภายในจิตใจของตน และหากมีเวลาว่างก็จะค่อยอธิบายในแง่ต่าง ๆ ต่อไป การภาวนาคือการชวนชวยการระล่อมจิตของตนเข้ามาสู่อารมณ์อันเดียว ให้อยู่ภายในจิตใจ ท่านเรียกว่าภาวนา การภาวนามีหลายประเภท สำหรับผู้ที่ถูกจริตนิสัยในธรรม บทใด ในธรรมท่านกล่าวไว้ถึง ๔๐ ห้อง นั้นเป็นธรรมเพื่อจริตนิสัยของผู้ประพฤติ ปฏิบัติตามจะยึดได้ในข้อใด เช่น พุทโธ ธัมโม สังโฆ หรืออานาปานสติ เป็นต้น นี่คือน อารมณ์แห่งธรรม อารมณ์นี้เราน้อมเข้ามาสู่จิตใจ นึกบริกรรมภาวนา เช่น พุทโธ ๆ ให้ จิตของเราอยู่กับคำบริกรรมนั้น ๆ สืบเนื่องต่อกันไป ใจของเราจะรวมกระแสดจาก ความฟุ้งซ่านในที่ต่าง ๆ เข้ามาสู่จุดเดียวคือความสงบ เมื่อใจมีความสงบใจย่อมเย็น ใจย่อมเป็นสุขสบาย

จะภาวนาบทใดก็ตาม ผู้ภาวนาอานาปานสติก็พึงกำหนดลมหายใจเข้าหายใจ ออก ลมจะกระทบส่วนใดมาก ให้พึงกำหนดที่กระทบของลมมากนั้นไว้เป็นอารมณ์ของ ใจ ลมเข้าสัมผัสตรงนั้นก็รู้ ลมออกสัมผัสตรงนั้นก็รู้ หรือเราจะตามด้วย พุท เช้า โธ ออก ตามแต่ความถนัดได้ทั้งนั้น นี่คือการภาวนาเพื่อผลประจักษ์ภายในจิตใจ พระ พุทธเจ้าพระสาวกทั้งหลายล้วนแล้วแต่เป็นนักภาวนา ท่านได้เป็นสรณะของพวกเราทั้ง หลาย ท่านได้ด้วยการภาวนา พระพุทธเจ้าท่านก็ทรงภาวนาในคืนวันเพ็ญเดือน ๖ นั้น ท่านทรงกำหนดอานาปานสติ ตั้งปริยัติท่านบอกเอาไว้ไม่มีผิด เมื่อกำหนดอานาปานสติ จิตของพระองค์ก็สงบเย็นเข้าไป จนกระทั่งถึงวาระสุดท้ายได้ตรัสรู้ขึ้นมาด้วยการ

ภาวนา แนวทางนี้เป็นแนวทางที่ถูกต้องดีงาม เป็นแนวทางที่จะให้ความร่มเย็นแก่ผู้ปฏิบัติตาม และภาวนาบทใดก็ตามซึ่งเป็นเรื่องของการทะล่อมจิตเข้ามาสู่จิตใจด้วยความมีสติแล้ว ย่อมจะเป็นผลตามจริตินิสัยของผู้ปฏิบัตินั้นเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นหลักของการภาวนาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

ท่านกล่าวไว้ว่า บापมีจริง บุญมีจริง นรรมมีจริง สวรรค์มีจริง นี่ไม่ใช่ผู้อื่นผู้ใดเป็นผู้แสดงไว้ คือ ศาสดาองค์เอกที่ทรงรู้ทรงเห็นเต็มพระทัยแล้วจึงได้นำมาสอนโลก สอนตามสิ่งที่มีที่เป็นจริง ๆ ไม่ได้สอนแบบลบลบคำ เพราะฉะนั้น ผู้ปฏิบัติเมื่อเข้าถึงขั้นที่ควรจะรู้อะไรในสิ่งทั้งหลายที่ทรงแสดงไว้แล้วนี้ ย่อมจะปิดไม่อยู่ คำว่าบาปมีจะปรากฏที่ไหน บุญมีจะปรากฏที่ไหน นรรมมีสวรรค์มีพรหมโลกมีนิพพานมีจะปรากฏที่ไหน ถ้าไม่ปรากฏที่ใจซึ่งเป็นนักรู้รู้จากการภาวนาของตนเท่านั้น ไม่มีที่ใดไม่มีที่รู้

สิ่งอื่นทั้งหลายไม่มีความรู้ แต่ใจนี้มีความรู้ ถึงจะโง่เพราะอำนาจของกิเลสครอบงำให้โง่ก็ตาม แต่ความรู้ที่ปิดไม่อยู่ต้องรู้อยู่เสมอ เมื่อได้เปิดเมฆคือกิเลสซึ่งปิดกำบังอย่างหนาแน่นออกไปโดยลำดับด้วยจิตตภาวนาแล้ว ย่อมจะรู้อะไรโดยลำดับลำดับในสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้ส่วนใดก็ตาม จะไม่ต้องถามผู้อื่นใด เพราะศาสนธรรมประกาศไว้แล้วด้วยสวากขาตธรรม ว่าตรัสไว้ชอบแล้ว ทางนี้เป็นทางที่จะให้รู้ให้เห็นเป็นทางที่จะให้ละให้ถอนในสิ่งที่ควรละควรถอน ในสิ่งที่ควรบำเพ็ญ เป็นสิ่งที่จะให้คนผู้ประพฤติปฏิบัติฉลาดรอบรู้กับกลมายาของกิเลส ซึ่งมีอยู่ภายในจิตใจของเราทุก ๆ ท่าน และให้สิ่งเหล่านี้เห็นห่างจางออกไปจากจิตใจ ด้วยจิตตภาวนาด้วยความมีสติ

ความมีสติเป็นสิ่งสำคัญมาก ในการภาวนาถ้าไม่มีสติ นั่งอยู่สักกี่วันก็ตื่นก็ตาม ย่อมจะไม่เห็นผลเห็นประโยชน์ เพราะสติเป็นธรรมชาติที่ควบคุมความรู้ที่ไวให้อยู่ในจุดใดจุดหนึ่งที่ตนต้องการ เช่น กำหนดพุทโธก็ให้อยู่ในพุทโธ กำหนดธรรมบทใดก็ให้มีสติอยู่ในธรรมบทนั้น เมื่อเรากำหนดไว้โดยเฉพาะสืบเนื่องกันไปโดยลำดับลำดับ กระแสของจิตย่อมจะรวมเข้าสู่จุดเดียวคือความรู้ ได้แก้ไข แล้วจะสงบเย็น

ความสงบเย็นของใจที่เกิดขึ้นจากสมาธินี้ผิดกับความสงบกับความเย็นใด ๆ ความสุขที่เกิดขึ้นจากใจนี้เป็นความสุขที่แตกต่างจากสิ่งใด ๆ ทั้งสิ้น นี่ท่านเรียกว่าความสงบที่เกิดขึ้นในสมาธิ คำว่าสมาธิคือความตั้งมั่น ความสงบของใจเกิดจากการภาวนาหลายครั้งหลายหนแล้ว ย่อมเป็นการสร้างฐานแห่งความมั่นคงขึ้นมาในตัวของตัวเอง จนกลายเป็นสมาธิคือความแน่นหนามั่นคงขึ้นภายในจิตใจ นี่ตามหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้ ผู้ปฏิบัติจะต้องรู้ต้องเห็นไปตามลำดับนี้ไม่เป็นอย่างอื่น

เมื่อจิตมีความสงบเย็นลงไปแล้ว ท่านสอนให้พิจารณาทางด้านวิปัสสนา คำว่าวิปัสสนา แปลว่า ความรู้แจ้งเห็นจริง รู้แจ้งในสิ่งที่มีอยู่ในตัวของเราของท่านทั้งหลายนี้

เอง ไม่ใช่รู้แจ้งในสิ่งที่ไม่มี ท่านสอนให้พิจารณาเรื่องธาตุเรื่องชั้นธฺ เรื่องความเกิด ความตาย ความแปรสภาพ ความทุกข์ความทรมาน ความไม่เป็นสัตว์เป็นบุคคลภายใน ตัวของเรา ทั้ง ๆ ที่เรายึดเราถืออยู่ด้วยอำนาจของกิเลส บังคับให้ยึดให้ถือให้หลงมกมาย ธรรมะจึงสอนทางด้านปัญญา ให้สอดส่องมองทะลุเข้าไปในสิ่งที่มีที่เป็นทั้งหลาย ให้เห็นตามความเป็นจริง เมื่อเห็นตามความเป็นจริงแล้ว ย่อมจะคลายสิ่งที่เคยยึดเคยถือออกมาได้

ว่า นิจุจํ อย่างนี้ นี่เป็นเรื่องของกิเลสจับจองเอาไว้ว่าเที่ยง หลักธรรมชาติที่แท้จริงที่ธรรมท่านสอนเอาไว้ว่าไม่เที่ยง ในตัวของเราทุกสัตุทุกส่วนหาสิ่งที่ไม่ได้ คำว่าทุกข์ก็เหมือนกัน ทุกข์ขนาดไหนเต็มอยู่ในหัวใจของเรา เราก็ดูไม่มีทางทราบได้เพราะกิเลสปิดบัง ทราบได้แต่ว่าทุกข์ หาทางออกหรือสติปัญญาใคร่ครวญพิจารณา ความเป็นทุกข์นั้นมีสาเหตุมาจากไหน เราก็ดูทราบไม่ได้ นี่ละเป็นของสำคัญ ท่านจึงสอนให้พิจารณาทางด้านปัญญา

เมื่อพิจารณาทางด้านปัญญา จะพิจารณาเรื่องอสุภะอสุภังในร่างกายของเราขึ้นซึ่งเต็มไปด้วยของปฏิกูลโสโครก ย่อมเห็นอย่างชัดเจนตามความเป็นจริงนั้นหาที่ค้านไม่ได้ จะพิจารณาเรื่อง อนิจจัง ก็แปรอยู่ตลอดเวลา ทุกข์ ก็บีบบังคับอยู่ทั้งทางร่างกายและจิตใจ อนาคตา ก็หาสาระอันใดว่าเป็นตนของตน เป็นที่ไว้วางใจไม่ได้ สติปัญญาเมื่อหยั่งเข้าพิจารณาหลายครั้งหลายคนย่อมรู้แจ้งแทงทะลุไปโดยลำดับ แล้วเปิดเผยตัวเอง ออกเป็นระยะ ๆ จากนั้นก็สว่างกระจ่างแจ้งขึ้นมา

ภายในชั้นธุรรอบขอบเขตไปหมด ไม่ว่าจะชั้นนอกชั้นใน ไม่ว่าจะสภาวะธรรมอันใด ถ้าวางสติปัญญาได้หยั่งไปถึงไหนแล้ว ความสว่างกระจ่างแจ้งย่อมถนัดชัดเจนขึ้นมาโดยลำดับ นั้นแลเป็นบ่อแห่งความถอดถอนกิเลส หรือเป็นบ่อแห่งความคลายตัวของจิต ที่เคยยึดมั่นถือมั่นด้วยอำนาจของกิเลสที่ท่านเรียกว่าอุปาทาน นี่หลักของการภาวนาได้นะ นำให้พี่น้องทั้งหลายนำไปประพฤติปฏิบัติ ถ้าอยากจะได้เห็นความแปลกประหลาด และอัศจรรย์ของจิตกับธรรม ที่สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันระหว่างจิตกับธรรม จนกระทั่งถึงธรรมกับจิตกลายเป็นอันเดียว จะไม่พ้นจากงานจิตตภาวนาอันเป็นเรื่องสำคัญนี้ไปได้เลย ท่านผู้ปฏิบัติทั้งหลายที่อยู่ในป่าในเขาท่านก็ปฏิบัติอย่างนี้ ตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าที่ทรงสั่งสอนไว้

พูดถึงเรื่องปัญญา ปัญญามีหลายชั้นหลายตอนมีหลายภูมิ ปัญญาชั้นหยาบ ๆ เราต้องได้ใช้ความวินิจฉัยพิจารณาบังคับบัญชาให้ปัญญาทำงาน เพราะปัญญายังไม่เห็นคุณค่าแห่งงานของตน จึงต้องได้ใช้การบังคับบัญชาให้พิจารณา จนกระทั่งปัญญานี้ได้เข้าใจตามที่สติบังคับตามที่ตนบังคับนั้นแล้ว ปัญญาที่จะมีความขยันหมั่นเพียรมีแก้ไข

ไปเอง เมื่อปัญญาได้ทราบโดยลำดับ ปัญญาจะมีความขยันหมั่นเพียร มีความอุตสาหะพยายาม มีความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งที่เป็นจริงทั้งหลาย ซึ่งยิ่งไปกว่านี้ ละเอียดไปกว่านี้โดยลำดับลำดับ สุตท้ายก็กลายเป็นภาวนามยปัญญาขึ้นมา

คำว่าปัญญานั้นท่านอธิบายไว้ ๓ ตอนว่าเกิดขึ้นจากอะไรบ้าง ๑) สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดขึ้นจากการได้ยินได้ฟัง และเกิดขึ้นจากจินตามยปัญญาคือการใคร่ครวญ พินิจพิจารณา ใครที่ชอบใคร่ครวญผู้นั้นมักจะเกิดปัญญา นี่เป็นข้อที่ ๒ ข้อที่ ๓ คือ ภาวนามยปัญญา ๆ นี้ไม่ขึ้นอยู่กับอันใดทั้งสิ้น แม้แต่สุตมยปัญญาและจินตามยปัญญาก็ไหลรวมเข้าสู่ภาวนามยปัญญาแห่งเดียว เมื่อภาวนามยปัญญาได้เริ่มไหวตัว คือเริ่มคิดค้นพินิจพิจารณาในสภาวะธรรมทั้งหลายทั้งภายในนอกภายใน ไม่มีขอบเขต

คำว่าภาวนามยปัญญาแล้ว ส่วนมากถือเอาเรื่องของจิตของขันธเป็นสถานที่บำเพ็ญ หรือเป็นแนวรบ เป็นเวทีต่อสู้กับกิเลส ซึ่งเป็นตัวจอมปลอมขัดแย้งต่ออรรถต่อธรรมเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน พินิจพิจารณาด้วยภาวนามยปัญญาคือปัญญาเกิดขึ้นจากการพิจารณา เกิดขึ้นโดยลำพังตนเองล้วน ๆ โดยไม่ต้องอาศัยการได้ยินได้ฟังจากผู้หนึ่งผู้ใดเลย ท่านเรียกว่าภาวนามยปัญญา ภาวนามยปัญญานี้ คือ ปัญญาที่ไหวตัวไปโดยลำดับลำดับ ไม่ต้องบังคับบัญชาเหมือนแต่ก่อน เป็นปัญญาที่ราบรื่นไปโดยลำดับ จนกลายเป็นปัญญาค่องตัว คำว่าปัญญาค่องตัว คือ มีความสามารถคล่องแคล่วแกว่งกวัดต่อการพิจารณาในสภาวะธรรมทั้งหลาย และแกว่งกวัดต่อการฟาดฟันหันแหลกกับกิเลส

ความโลภ ความโกรธ ความหลง ความรัก ความชัง เป็นเรื่องของกิเลสทั้งหมด หุ้มห่อภายในจิตใจนี้มาตั้งกับตั้งกัลป์ เพราะฉะนั้นสัตว์โลกจึงไม่มีว่างจากการเกิดตาย ไม่ว่าจิตวิญญาณดวงใดเต็มไปด้วยการเกิดการตาย หมุนเวียนเปลี่ยนแปลงอยู่อย่างนี้ ก็กับที่กัลป์ เป็นล้าน ๆ กับล้าน ๆ กัลป์ก็เพราะอำนาจของกิเลสหุ้มห่อปิดบัง และกิเลสจุดลากพาให้ไปเกิด วิบากกรรมดีชั่วพาให้ไปเกิดในที่สูงที่ต่ำลุ่ม ๆ ตอน ๆ เรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ และไม่มีทางสิ้นสุดถ้าเราไม่ได้ตัดเชื้อของกิเลสที่ฝังอยู่ในจิตใจนี้ออก ด้วยภาวนามยปัญญาเสียเมื่อใด จิตนี้จะต้องเหมือนกับฟุตบอลกลิ้งไปกลิ้งมาในภพน้อยภพใหญ่อยู่ตลอด

เพราะฉะนั้นเรื่องภาวนามยปัญญาของท่านผู้ที่จะทำความหลุดพ้นจากกิเลสทั้งหลายโดยแท้จริงนั้น จึงเป็นปัญญาน่าสำคัญมาก นี่ละคือว่าปัญญาฆ่ากิเลสอย่างแท้จริง นอกนั้นเป็นเครื่องสนับสนุน ปัญญาใดก็ตามเป็นเครื่องสนับสนุนให้ปัญญาขั้นนี้เกิด เพราะการพิจารณาแล้วพิจารณาเล่า จนกระทั่งถึงเห็นความจริงแล้วมีความดูตมในการพิจารณาสภาวะธรรมทั้งหลาย จนกลายเป็นภาวนามยปัญญาขึ้นมา

ภาวนามยปัญญาคือหมุนตัวไปเองเป็นอัตโนมัติ นับตั้งแต่ชั้นเริ่มแรกจนกระทั่งถึงขั้นชำนาญ และกลายเป็นมหาสติมหาปัญญาขึ้นมาได้โดยลำพังตนเองอีกเช่นเดียวกัน เมื่อสติปัญญามีความสามารถแล้วแล้ว กิเลสจะหนาแน่นขนาดไหนก็ตามภายในจิตใจ จะไม่พ่นพั่งทลายลงไปในวันใดวันหนึ่งแน่นอน ขอให้สติปัญญาชั้นนี้เกิดขึ้นเถิด ผู้ปฏิบัติทั้งหลายจะประหนึ่งว่ามองเห็นพระบรมศาสดาอยู่ตรงหน้านี้โดยเฉพาะ ๆ ที่เรียกว่าผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเราตถาคต นั้นและจะผิดไปที่ไหน

การพิจารณาภาวนามยปัญหานี้ เป็นปัญญาที่แก้แล้วแล้วสามารถ เป็นความเพียรที่กล้าแข็ง มีแต่จะทำหั่นกับกิเลสให้พ่นพั่งทลายลงจากใจโดยถ่ายเดียวเท่านั้น จนผลสุดท้ายเมื่อใจได้กลายเป็นมหาสติมหาปัญญาแล้ว กิเลสจะหนาแน่นขนาดไหนละเอียดแหลมคมเพียงไรก็ตาม จะไม่พ่นสติปัญญาชั้นนี้หั่นให้แตกแตกกระจายพ่นพั่งทลายลงไปจากใจ จนกลายเป็นใจที่บริสุทธิ์พุทธโธขึ้นมาทั้งดวงในหัวใจของเราได้เลย นี่เป็นธรรมสำคัญมาก

ผลแห่งการภาวนาที่จะให้เห็นประจักษ์จริง ๆ เห็นประจักษ์อย่างนี้ เริ่มมาตั้งแต่สมาธิความสงบเรียบร้อย และเริ่มมาทางขั้นปัญญาล้มลุกคลุกคลานบังคับบัญชาให้พินิจพิจารณาถึงเรื่องกฎแห่งธรรมชาติทั้งหลาย ที่กิเลสเสกสรรปั้นยอขัดแย้งต่อธรรมเรื่อยมา ให้กลายเป็นเรื่องของธรรมล้วน ๆ ไป จากนั้นก็กลายเป็นมหาสติมหาปัญญาขึ้นมาภายในจิตใจของตน

รายได้ก็ตาม ไม่ว่าหญิงไม่ว่าชาย ไม่ว่านักบวชไม่ว่าฆราวาส ถ้าสติปัญญาชั้นนี้ได้ปรากฏตัวขึ้นแล้วเป็นที่แน่ใจที่สุด ว่าอย่างไรจะต้องหลุดพ้นจากกิเลสอาสวะทั้งปวง ตามพระพุทธเจ้าท่านในภพนี้ชาตินี้ หรือวันนี้เดือนนี้ปีนี้โดยไม่ต้องสงสัย เพราะเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ในกำลังแห่งสติปัญญาของตนว่า กิเลสตัวใดก็ตามจะเคยฉลาดแหลมคมขนาดไหน เคยกล้าเคยแข็งขนาดไหนก็ตาม เมื่อปัญญาชั้นนี้เกิดขึ้นแล้วจะพ่นพั่งทลายไปตาม ๆ กันหมด นับวันไว้เลยก็ได้เมื่อถึงขั้นที่สติปัญญาสามารถแก้แล้วแล้ว นี้แลพระพุทธเจ้าท่านทรงดำเนินท่านดำเนินอย่างนี้ พระสาวกทั้งหลายที่ได้ทรงมรรคทรงผลเป็นที่อัศจรรย์ภายในจิตใจท่านดำเนินอย่างนี้

เราทั้งหลายเป็นลูกศิษย์ตถาคตเป็นชาวพุทธ ก็ควรเอาเยี่ยงอย่างท่านมาประพฤติปฏิบัติ เรื่องศาสนธรรมเราจะเห็นเป็นความสัตย์ความจริงความแปลกประหลาด อย่างน้อยก็ใจสงบเรียบร้อยภายในจิตใจของเรา และเห็นคุณค่าของศาสนาว่ามีอยู่อย่างแท้จริง ถ้าหากว่าเราไม่สามารถที่จะประพฤติปฏิบัติได้อย่างนั้น เราเป็นชาวพุทธเราก็รู้ว่าเราเป็นชาวพุทธ ควรจะปฏิบัติตามหลักของพุทธในฐานะที่เราเป็นฆราวาสอย่าปล่อยปละละเลยไปเสียอย่างเดียว มีแต่ชื่อแต่นามว่าเราถือศาสนาพุทธ แต่เมื่อ

พิจารณาดูข้อปฏิบัติของเราที่เป็นเครื่องหมายแห่งศาสนาพุทธ มีแต่ชื่อแต่นามว่าเรื่อศาสนาพุทธ ๆ แต่เมื่อพิจารณาข้อปฏิบัติของเราที่เป็นเครื่องหมายแห่งศาสนาพุทธ มีแต่ความขี้เกียจขี้คร้าน มีแต่ความท้อแท้อ่อนแอเหลวไหล อย่างนี้เรียกว่าเป็นข้าศึกต่อเราเองและเป็นข้าศึกต่อพุทธศาสนาจะเป็นใครไป

ที่พระพุทธเจ้าท่านทรงแสดงไว้ว่า เรื่องการที่พุทธศาสนาจะถูกทำลายหรือเสื่อมคลายหายไปนั้น ไม่มีผู้ใดเลย นอกจากพุทธบริษัทของเรานี้เท่านั้น พุทธบริษัทคือใครก็คือเรานี้แล ถ้าเราต่างคนต่างมีความเข้มงวดกวดขันปฏิบัติตนให้สมกับศาสนธรรมของพระพุทธเจ้า ที่ประกาศสอนลงด้วยพระเมตตาแล้ว ๆ แล้ว เราจะเป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียรเอาจริงเอาจัง ไม่ทำสักแต่ว่าทำ และหาเรื่องหาราวให้กิเลสมันผูกมันมัดเรื่อยมาดังที่เป็นอยู่นี้ การปฏิบัติธรรมก็เลยไม่ได้เรื่องได้ราว การถือพุทธศาสนาแทนที่จะเป็นผลเป็นประโยชน์แก่ชาวพุทธเรา กลับไม่เป็นผลเป็นประโยชน์แก่พุทธ

มีหน้าข้ายังตำหนิติเตียนว่า ศาสนาหมดเขตหมดสมัยหมดมรรคผลนิพพานแล้ว นี่ทราบหรือไม่ว่าตัวกิเลสที่เคยจอมปลอม ที่เคยต้มตุ๋นโลกมานานแสนนานนั้นแล ต้มหัวใจเราเรื่อยมา ให้ความเพียรเพื่ออรรถเพื่อธรรมก้าวไม่ออก มีแต่กิเลสก้าวเอะอะก็กิเลสก้าว กระดิกพลิกแพลงมีแต่กิเลสก้าวออก ๆ เสียหมด ทำงานเสียหมดในหัวใจเรา เมื่อเป็นเช่นนั้น เราจะหวังเอามรรคผลนิพพานที่ไหน แม้พระพุทธเจ้าประทับอยู่ตรงหน้านี้ เราก็คว่าน้ำเหลว ๆ อยู่อย่างนี้ เพราะถูกต้มตุ๋นจากกิเลสไม่มีวันจิตจางว่างเปล่า หรือมีวันเซ็ดหลาบบ้างเลย

อันกิเลสนั้นเคยให้ความสุขความสมหวังแก่ผู้ใดบ้างไม่เคยมี มีแต่ต้มตุ๋นหลอกลวงบีบคั้นหัวใจของโลกอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจิตท่านจิตเรา โลกท่านโลกเรา โลกไหน ๆ ขึ้นชื่อว่ากิเลสได้อยู่บนหัวใจแล้ว มีแต่เรื่องความทุกข์เจือปนเต็มอยู่นั้น อย่างน้อยเจือปน มากกว่านั้นบีบบังคับอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นไปที่ไหนจึงมีแต่คำบ่นว่าทุกข์ว่าลำบาก จะไม่ลำบากยังงี้ ตัวที่ทำลายเรามันฝังอยู่ที่ใจ เราไม่เคยมองเห็นมันที่ไหนได้สักที มีแต่ความทุกข์ความลำบากเพราะผลของมันที่บีบบังคับ

ถ้าเราตั้งใจประพฤติปฏิบัติกำจัด ความโลภก็จะน้อยลง ความโกรธก็จะน้อยลง ธรรมเป็นเครื่องบังคับ ธรรมเป็นเครื่องสังหารกิเลสมานานแสนนานแล้ว ไม่มีอันใดที่จะมีกำลังความสามารถแกล้วกล้ายิ่งกว่าธรรมที่เคยปราบกิเลสมาแล้ว แต่เราไม่นำมาปราบกิเลส ถ้าเป็นมิดเป็นศาสตราอาวุธก็ยื่นทางด้ามให้มันฟันเราเสีย ถ้าปืนก็ยื่นทางท้ายให้มันยิงเราเสีย อะไร ๆ ก็ยื่นให้มันเสียทั้งหมด ให้มันตีเรา ๆ เพราะฉะนั้นเราจึงแพ้กิเลสวันยังค่ำ การหวังเอามรรคผลนิพพานด้วยการแพ้กิเลสวันยังค่านั้น เคยมีที่ไหนในตำรับตำรา...ไม่มี มีแต่ความขยันหมั่นเพียร

พุทธบริษัทก็คน ๆ หนึ่ง ผู้หญิงก็คน ๆ หนึ่ง ผู้ชายก็คน ๆ หนึ่ง พระพุทธเจ้าก็คน ๆ หนึ่ง สาวกทั้งหลายท่านก็คน ๆ หนึ่ง ศาสนธรรมสอนคนให้ดีบให้ดี สอนคนให้มีความเฉลียวฉลาด สอนคนเพื่อความสุขความเจริญ แล้วทำไมเราเป็นชาวพุทธจะหาความสุขความเจริญไม่ได้มีหรือ ถ้าเราตั้งใจประพฤติปฏิบัติตามพระพุทธเจ้าจริง ๆ แล้วต้องมี เช่น ยกตัวอย่างใกล้ ๆ ไม่ต้องเอาไกลที่ไหนเลย ระหว่างสามภรรยาเกิดทะเลาะเบาะแว้งกัน เพราะอะไร เพราะต่างคนต่างทำลายศีลของตน ทำลายธรรมของตนนั้นแล ท่านสอนไว้ว่า ศีล ๕ ๆ เพื่ออะไร ก็เพื่อจะผูกมัดสิ่งที่จอมปลอมทั้งหลายสิ่งที่คิดที่คะนองไว้ไม่ให้มันคึกมันคะนองออกนอกกลุ่มนอกทางนั่นเอง

เช่น กาเมสุ มิจฉาจาร เป็นยังงิ กาเมสุ มิจฉาจารเวลานี้เป็นยังงิ มีเต็มบ้านเต็มเมือง เพราะต่างคนต่างส่งเสริมว่าดีว่าดี สุดท้ายจนจะไม่รุ่งเสื่องผ่านุงอะไรเลย ก็บอกว่าเป็นแพชั่นเห็นใหม่ทุกวันนี้ นั่นแหละกิเลสหลอกคนเห็นใหม่ เรายังตื่นรนเท่าไรยิ่งถูกมัดถูกตีเข้าไปเรื่อย ๆ โลกจึงคับจึงแคบตีบตันภายในหัวใจ นอนอยู่ก็ละเมอเพื่อฝัน เพราะอันนี้แหละเป็นสิ่งสำคัญ

ถ้าหากว่าเราตั้งใจประพฤติปฏิบัติกำจัดมันจริง ๆ ความสงบในครอบครัวของเราต้องมี สามีกู้แล้วว่าตนมีภรรยา ภรรยาก็รู้แล้วที่ตนมีสามี และต่างคนต่างมีความยินดีในของมีอยู่ของตน ไม่ต้องยุ่งเหยิงวุ่นวายกับสิ่งภายนอก อันเป็นสิ่งที่จะก่อความหรือเป็นสิ่งที่จะเป็นพินเป็นไฟมาเผาบ้านเผาเมืองเผาครอบครัว ตลอดลูกเล็กเด็กแดง เราพยายามรักษาเอาไว้ ให้มีความยินดีในสิ่งที่อยู่ของตนเท่านั้น นี่เท่านั้นก็เย็นแล้วครอบครัวเห่าเรือน

ภรรยาจะไปนอกบ้านในบ้าน นอกเมืองในเมือง ไปใกล้ไปไกลไปเถอะ สามีกก็เหมือนกัน ไปทำงานที่ไหนก็เป็นการเป็นงานเป็นผลประโยชน์มาสู่บ้านเรือนของตน ครอบครัวของตน ไม่คบหรือไม่แบกหามเอาความเดือดร้อนวุ่นวายมาเผาซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าทุเรศเอามากที่สุด ในบรรดาพวกเราที่เป็นชาวพุทธ ถ้าเป็นอย่างนี้แล้วก็เท่ากับถูกเหยียดหยามทำลายพระพุทธเจ้า และศาสนาซึ่งมีอยู่ในหัวใจของเรา พร้อมกับทำลายครอบครัวของเราโดยไม่ต้องสงสัย ใครที่อยู่ด้วยกันอยากจะทำลายกันมีหรือ

เมียก็รักผัว ผัวก็รักเมีย ลูกเต้าหลานเหลนอยู่ในครอบครัวของเรารักทั้งนั้น แล้วเราจะเอาอะไรไปปกครองเขา หรือจะเอาความฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม ความตื่นตระหนก ระวังกวัดแกว่งไปตามราคะตัณหานั้นหระมาปกครอง ถ้าเอาอันนี้มาปกครองแล้วก็ไม่ผิดอะไรกับสุนัข เป็นแต่เพียงว่าไม่มีหางเท่านั้นแหละ ให้เราพิจารณาให้ดี ถ้าเราต้องการจะเป็นคนดี เป็นคนให้ความร่มเย็นแก่ตนเอง และไว้ใจตนเองได้ตลอดถึงครอบครัว

ที่นี้คือข้อปาดณา การฆ่ากันไม่ใช่ของดีพอที่จะส่งเสริม โลกเดือดร้อนวุ่นวายได้ระเวียงระวังกัน เพราะความฝ่าฝืนคำสอนข้อนี้ เนื่องจากชีวิตใครใคร่รัก ถ้าเรายังเห็นว่า เป็นของดี ก็ลองให้มีการฆ่ากันเกิดขึ้นซี เราอย่าพูดถึงแต่รายหนึ่งรายเดียวเลย พูดถึงขนาดที่ว่าฆ่ากันหมดทั้งกรุงเทพฯ นี้แหละ ฆ่าอยู่ในหอประชุมนี้แหละ เพียงเท่านี้เป็น ยังไง น่าดูไหม มีแต่จะประกาศลั่นโลกไปหมด นั่นของเลวทรามเห็นไหม ถ้าต่างคนต่าง ระมัดระวังรักษา ต่างเห็นใจกัน เห็นว่าชีวิตต่างก็มีคุณค่าด้วยกัน ต่างคนต่างให้อภัยกัน ไม่ทำลายกันแล้ว โลกนี้ก็เย็น เขาก็เย็น เราก็เย็น เพราะมีคุณค่าด้วยกันในชีวิต แม้แต่เด็กก็มีคุณค่า เรื่อยว่าแต่เด็กเลย สัตว์เดรัจฉานเขาไม่ได้เรียนวิชาความรู้ในเรื่องการ เป็นการตาย แต่เขาก็กลัวตายได้เช่นเดียวกับมนุษย์เราที่รู้มาก ๆ นั่นแล นี่เหตุใดจึง ต้องไปทำลายกัน ถ้าต่างคนต่างพยายามรักษาศีลข้อนี้ไว้ โลกนี้จะร่มเย็น ให้อภัยกันได้ ตลอด

อทินนาทานก็เหมือนกัน ของใครใคร่รัก สมบัติเงินทองข้าวของทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ว่าจำนวนมากจำนวนน้อย มีคุณค่ามากน้อย รักด้วยกันทั้งนั้น ถ้าต่างคนต่างเห็นใจ กัน เห็นคุณค่าแห่งสมบัติและหัวใจซึ่งกันและกันแล้ว ไม่ทำลายกันด้วยการฉกการลัก การปล้นจี้สะดม หรือการคดการโกงกัน อันเป็นการทำลายจิตใจซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ที่สุดใน โลกนี้ ไม่มีอะไรเกินทำลายจิตใจกัน สมบัติชิ้นหนึ่ง ๆ นั้นเป็นแต่เครื่องหมายของ การทำลายใจนั้นแหละเป็นของสำคัญ

กาเมสุ มิจจาจาร ให้ต่างคนต่างยินดีในของมีอยู่ของตน ธรรมท่านก็สอนไว้แล้ว ว่า อปฺปิจุจตา ให้เป็นผู้มีความมักน้อย มักน้อยในอารมณ์นั้นเอง มักน้อยในผิวเดียว เมียเดียวเท่านั้นเป็นเลิศเป็นประเสริฐที่สุด ในโลกนี้ไม่มีอันใดที่จะดียิ่งกว่าความมีผิว เดียวเมียเดียว เราลองมีมาสัก ๒ ผิว ๓ เมีย ลองดูซี เป็นยังไงในบ้านนั้น ยิ่งกว่าเวที เป็นพื้นเป็นไฟเผาทั้งหมด นี่ถ้าส่งเสริมมันมากเท่าไรก็ยิ่งรุนแรงเช่นเดียวกับไฟได้เชื้อ ธรรมดาไฟไม่เคยดับเพราะเชื้อมาก ไฟเผาเข้าไปเท่าไรยิ่งลุกลามเปลวขึ้นจรดเมฆ นี่ก็ เหมือนกัน ความอยากท่านบอกไว้แล้วว่า นตฺถิ ตณฺหาสมา นที แม่น้ำทั้งหลายเสมอ ด้วยตัณหาไม่มีเลย

ตัณหาคือความอยาก อยากไม่มีอิม ไม่มีคำว่าพอดีสักที ก็คือตัณหานี้เอง ท่าน ว่าราคะตัณหา อยากตลอดเวลา ไม่ว่าเผ่าว่าแก้วว่าหนุ่มว่าสาว อยากด้วยกันหมด ถ้ายัง ส่งเสริมด้วยแล้วเป็นบ้าไปเลย แน่ะพิจารณาซี นี่ละโรคบ้าเมื่อกำเริบมาก ๆ ต่างคนต่าง ส่งเสริมมันแล้วก็บ้ากันได้ทั้งบ้านทั้งเมือง บ้าอันนี้ไม่ได้เหมือนสุนัขเป็นบ้าเพียงตัว เดียวสองตัวนะ มนุษย์เป็นบ้านี้ฆ่ากันได้แหลกเหลวไปหมด ถ้าไม่มีศีลธรรมเป็นรั้วกัน เป็นเครื่องบังคับไว้เสียเท่านั้น เพราะฉะนั้นศีลธรรมจึงเป็นความจำเป็นมาก ถ้าเราตั้ง

ใจประพฤติปฏิบัติตามศีลธรรมด้วยความเด็ดขาดแล้ว ทำไมเราจะไม่มีอำนาจปราบกิเลสเหล่านี้ได้ละ เพราะกิเลสเหล่านี้ก็ล้วนแต่ศีลแต่ธรรมเท่านั้น อย่างอื่นไม่กลัว ถ้าเรานำมาปฏิบัติให้เห็นฤทธิ์เห็นเดชกันจริง ๆ เราก็ต้องเป็นศักดิ์สิทธิ์ได้คนหนึ่งเหมือนกัน

มุสาก็เหมือนกัน เราไม่พูดไปมากละ มุสา ความตลบตะแลงพลิกแพลง คำกิน หายกิน เป็นยังไง ไว้ใจกันได้ไหม พอเจอหน้ากันทักทายกัน เอาแต่เรื่องโกหกพกลม มาตัมมาตุนกัน สุดท้ายก็แหลกไปตาม ๆ กัน แล้วใครจะไว้ใจได้ เราหาความสัตย์ ความจริงต่อกันไม่ได้แล้ว โลกนี้ก็อยู่กันไม่ได้ ไว้ใจกันไม่ได้นั่นเอง แม้ที่สุดสามภรรยา ก็ไว้ใจกันไม่ได้ ถ้าลงความโกหกได้เข้าตรงไหนแล้วเป็นแหลกไปเลย เฉพาะอย่างยิ่งัวเมียโกหกกันนั้นแหละยิ่งร้ายแรงที่สุด ไปเที่ยวกับอีหนูไปเที่ยวกับไอ้หนูมาแล้ว ก็มาโกหกสามีตนเอง มาโกหกภรรยาตนเอง นี่จะเป็นคำโกหกที่ร้ายแรงที่สุดไม่มีอะไรเกินอันนี้เลย นี่ถ้าเราเป็นผู้มีศีลมีธรรม สิ่งเหล่านี้จะไม่เกิดขึ้น จะมีแต่ความร่มเย็นเป็นสุข

สุราใคร ๆ ก็ทราบแล้ว แม้แต่เด็กก็ทราบ เป็นอะไรสุรา คนอยู่ดี ๆ นี่สงบไหม อย่างเราอยู่ด้วยกันเวลานี้สงบไหม อยู่เวลานี้ไม่มีสุราเข้ามาเกี่ยวข้องกับสงบ ลองเอาสุราน้ำบ้ำเข้ามาซี เป็นบ้ำกันทั้งหอประชุมนี้เลย แม้แต่หลวงตาบ๊วก็พันไปไม่ได้ ถ้าลงได้กินแล้วต้องเป็นบ้ำด้วยกัน ไม่ได้เว้นใครทั้งนั้น ว่าเป็นคือหลวงตาบ๊ว ต้องเป็นบ้ำได้ทั้งนั้นแหละ นั่นเขาเรียกน้ำบ้ำ ไม่ควรส่งเสริมสิ่งไม่ดีนี้ กินแล้วทั้งเสียทรัพย์ ทั้งก่อการทะเลาะวิวาท หาความรู้จักกายอายุไม่มี หิริโอตตปปะไม่มี ฆ่ากันได้ นี่เรื่องสุราไม่ทำใครให้ดี ถ้าส่งเสริมเท่าไรก็ยิ่งรุนแรง ยิ่งเป็นไฟไหม้โลกไหม้สังสารไปหมด ถ้าเราตั้งใจประพฤติปฏิบัติรักษาเพียงศีล ๕ เท่านั้นเราก็ร่มเย็น เอา ที่ไหนไม่ร่มเย็นที่ไหนไม่รักษาให้รักษาในครอบครัวของเรา

ที่แสดงธรรมมานี้ก็หวังว่าพี่น้องทั้งหลายจะนำไปพิจารณา ว่าธรรมของพระพุทธเจ้านั้นมีเด็ดขาดขนาดไหน ถ้าเราตั้งใจประพฤติปฏิบัติกำจัดสิ่งที่เป็นภัยด้วยความเด็ดขาดแล้ว ธรรมะจะแสดงฤทธิ์เดชให้เราเห็น มีความร่มเย็นเป็นสุข เย็นไปหมดนั่นแหละ ไม่ว่าเด็กไม่ว่าผู้ใหญ่ต่างคนต่างได้รับการอบรมศึกษามา เช่น ครอบครัวนี้ก็ได้อบรมมา ครอบครัวนั้นก็ได้อบรมมา ด้วยความดีสงบร่มเย็นด้วยกัน ลูกเต้าเหล่ากอเกิดขึ้นมาอยู่ในครอบครัวใด พ่อแม่ก็ต่างคนต่างอบรมลูกของตนให้เป็นคนดี เด็กดีต่อดีไปคละเคล้ากันก็กลายเป็นเด็กดีขึ้นมาจำนวนมาก จะสังคมใดก็ตาม ไปโรงเรียน มีแต่เด็กที่ได้รับการอบรมมาด้วยดี ครูก็เป็นผู้อบรมมาด้วยดี เด็กจะไม่เสียที่เสียเพราะอะไร เพราะตัวพ่อแม่ก็ปล่อยตัว ลูกก็ปล่อย ต่างคนต่างปล่อย สุดท้ายก็มีแต่ไฟนแต่ไฟ

ไปรำเรียนหนังสือมาก็อวดว่าตนรู้ตนฉลาด พ่อแม่อบรมสั่งสอนไม่ได้ โอ้ย พ่อแม่ไม่ทันสมัย พ่อแม่นี้หัวครี หัวโบราณ ไอ้ตัวที่ทันสมัยก่อแต่ฟันแต่ไฟเร็วยิ่งกว่าลึงพิจารณาซิ นั่นหรือคนทันสมัย เขาว่าปัญญาชน ๆ มันชนตะไปเลย ไม่ใช่ชนแบบความเฉลียวฉลาดให้เป็นคติหรือเป็นประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง ถ้าศีลธรรมไม่ได้เข้าแทรกในหัวใจหรือแทรกในความประพฤติแล้ว จะต้องเป็นอย่างนั้นโดยไม่ต้องสงสัย เพราะฉะนั้น ศีลธรรมจึงเป็นความจำเป็นมากที่สุด ที่ควรจะให้มียู่ในหัวใจของทุกคน เมื่อศีลธรรมมีอยู่ในหัวใจของทุกคนแล้ว การระบายออก การประพฤติ หน้าที่การงานทุกสิ่งทุกอย่างจะกลายเป็นของดีงามมีผลประโยชน์ไปโดยลำดับลำดับ ไม่ล่มจมฉิบหายไป เพราะกิเลสแบ่งกิน ๆ

นี่เราทำอะไรก็ไม่พ้นที่กิเลสจะไปแบ่งเอาก่อนแหละ มันก็เป็นตาอินตานาตาอยู่ไม่สงสัยละ กิเลสเป็นตาอยู่นั้นแหละ ตาอินกับตานาหามาได้ ตาอยู่เอาไปกินหมด นี่ก็เหมือนกัน เราหามาได้อะไร ๆ ต้องแบ่งให้กิเลส จะแบ่งให้ตัวเองเต็มสัดเต็มส่วนนี้ไม่ค่อยมี เงินได้มากก็บาทเอาไปซื้อของที่เสียหายมีมากขนาดไหน เอาไปซื้อของที่จะเป็นประโยชน์แก่ครอบครัวเหี้ยมเรือ่นมีเพียงน้อย แต่จะไปจ่ายเพื่อความเสียหายมีมากอย่างนี้ เพราะศีลธรรมดูไม่ทั่วถึง เพราะศีลธรรมตามไม่ทัน กิเลสนะมันเร็วขนาดนั้น

หากว่าเราได้พยายามอบรมจิตใจของเราให้เป็นไปตามศีลธรรม เมื่อใจเรามีความเคยชินกับศีลกับธรรม จะไปจะมาจะพูดจะทำอะไร ย่อมคำนึงถึงความถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง ผิดหรือถูก ดีงามหรือไม่ดีงาม เราทำลงไปแล้วจะเป็นอย่างไร เมื่อคนเราคำนึงถึงเหตุถึงผลแล้วย่อมจะปฏิบัติตนได้โดยถูกต้อง แม้ผิดก็ไม่มากนัก ไม่เหมือนกับ การปล่อยตัวไปตลอดเวลาตามนิสัยนั้นเลย นี่ละขอให้พี่น้องทั้งหลายได้นำธรรมของพระพุทธเจ้านี้ไปประพฤติปฏิบัติ

เวลานี้โลกมันร้อน เราอย่าไปตำหนิว่าโลกมันร้อน หัวใจเรามันร้อนเพราะหัวใจเราไม่มีธรรม ถ้ามีธรรมก็เท่ากับรมมีเบรกห้ามล้อเอาไว้ อยากก็ตามเถอะ คนเราไม่ใช่คนตายมันต้องอยาก แต่สิ่งที่ห้ามความอยากหักห้ามความอยาก เบรกห้ามล้อคือธรรมมี เราเอามาห้าม เมื่อห้ามวันนี้ได้แค่นี้แล้ว วันหลังจะค่อยอ่อนตัวลงไป ๆ ถ้าเราเสริมแล้วตรงกันข้าม วันนี้มีกำลังเท่านี้ ได้รับการส่งเสริมยิ่งมากขึ้นไป สุดท้ายก็แหวกแนวไปได้คนเรา นี่ละเรื่องการส่งเสริม เป็นของสำคัญมากในสิ่งที่ไม่ควรส่งเสริม ให้เราส่งเสริมในสิ่งที่ควรส่งเสริม

นี่ละชาวพุทธ ถ้าเราอยากให้เห็นคุณค่าของเราและสังคมมีความดีงามราบรื่น ก็ให้พึงเป็นผู้รักษาศีลรักษาธรรม เป็นผู้มีความใฝ่ใจในธรรม เพราะธรรมนี้ไม่เคยเอาไร้อเอาเปรียบผู้ใด เป็นความเสมอภาค เขาจึงเรียกว่าขอความเป็นธรรม ขอความเป็นธรรม

คืออะไร คือขอความถูกต้องตามอรรถตามธรรม สม่่าเสมอเป็นกลาง ๆ ไปเลย ไม่เอียง
โน้นเอียงนี้ ไม่รักคนนั้นไม่ชังคนนี้ หนักไปทางโน้นหนักไปทางนี้ นั่นเขาเรียกว่าลำเอียง
หรืออคติ ๔ ส่วนธรรมไม่มีคำว่าอคติ

ขอให้เราทั้งหลายได้นำธรรมะนี้ไปประพฤติปฏิบัติในครอบครัวหนึ่ง ๆ จะเห็น
ความร่มเย็นภายในตัวของเรา เฉพาะอย่างยิ่งการจิตตภาวนาเป็นธรรมสำคัญมากที่จะ
เห็นประจักษ์ในธรรมทั้งหลาย ดังพระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้แล้วนั้น แบบสด ๆ ร้อน
ๆ นรกเราก็ไม่ต้องว่าละ บาปบุญไม่ต้องว่า ถ้าลงปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า
โดยทางจิตตภาวนาแล้ว จะสว่างกระจ่างแจ้งขึ้นมา และยอมกราบพระพุทธเจ้าโดยไม่
ต้องสงสัย เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่พระองค์ทรงรู้ทรงเห็นเต็มพระทัยมาแล้วจึงมาสอน
โลก ไม่ได้โกหกปกคลุมโลกนี้ สอนตามความสัตย์ความจริง เมื่อเราปฏิบัติไปตามแนว
ทางนี้แล้ว ทำไมจะไม่รู้จริงเห็นจริงตามที่ท่านสอนไว้ นี่ละธรรม ท่านถึงเรียกว่า สวาก
ขาตธรรม ขอให้นำไปประพฤติปฏิบัติ

เราอย่าเข้าใจตามที่กิเลสหลอกลวงนั้นว่า บาปไม่มี บุญไม่มี นรกไม่มี สวรรค์ไม่
มี นี่มันตัมเป็นลำดับลำดับ และนอกจากนั้นตัมบที่สุดท้ายก็ว่าตายแล้วสูญ นี่อันสุดยอด
ของกิเลสที่ตัมพวกเรา ผู้ที่เชื่อมั่นผู้นั้นแหละ ผู้ที่ว่าตายแล้วสูญนั้นแหละเป็นผู้ที่จะสร้าง
กรรมหนักหยาบช้าลามกมากกว่าใคร ๆ เลย บทเวลาตายแล้วมันไม่สูญ ก็ผู้นั้นแหละผู้
จะไปเสวยบาปกรรมทั้งหลาย มหันตทุกข์ก็คือผู้นั้นจะเป็นผู้รับเหมาเสียเอง เพราะ
ความไม่เชื่อท่านผู้รู้ผู้ฉลาด เชื่อไปตามกิเลส กิเลสฉลาดแต่การตัมตุนคน แต่ธรรมนี้
ฉลาดในการฉลาดคนให้พ้นจากหล่มลึก จากโง่ให้เป็นความฉลาด แต่กิเลสจากความ
ฉลาดเข้าสู่ความโง่ มันลากคนไปอย่างนั้นให้เราระมัดระวัง

อย่าให้แต่กิเลสมันตัมมันตุน พอจะนั่งภาวนาสัก ๕ นาที ๑๐ นาทีนี้ โอ้ย
เหมือนเขาจะเอาไปฆ่ามันแหละ พอนั่งภาวนาแล้วสัปหงกงงัน ท้องก็เจ็บ หัวก็เจ็บ
แข็งขาอวัยวะเจ็บหมดปวดหมด เพราะถูกกิเลสตัวชี้เกี้ยวชี้คร้านตัวไม่เอาไหน มันทูป
มันตี สุดท้ายก็ล้มตุมลงหมอน เหมือนกับว่าหมอนนี้เป็นมรรคผลนิพพาน หมอนเลยตี
กว่าสวรรค์กว่านิพพานไปเสียแล้ว นี่ก็เพราะกิเลสมันตัม

ให้เราพยายามอุตสาหะภาวนา วันนี้ได้แค่นี้ เอ้า วันหลังให้ได้มากกว่านี้ ด้วยการ
ตั้งอกตั้งใจทำจริง สุดท้ายก็เคยชิน ที่นี้ไม่ได้ภาวนาไม่ได้ ยิ่งภาวนาลงไปใจมีความสงบ
ร่มเย็น ยิ่งมีความขยันหมั่นเพียรเข้าไป ดุดตี๋มภายในจิตใจ จนกระทั่งถึงว่าเป็นผู้มี
ความเพียรกล้า ต้องได้รั้งเอาไว้ นั่นพึงชิว ความชี้เกี้ยวชี้คร้านในการภาวนากับภาวนาได้
รั้งเอาไว้เป็นยังงี้ คือมันจะเลยเถิดด้วยความเพลิดความเพลินในธรรมทั้งหลายที่ได้รู้
ได้เห็น มีความดุดตี๋มไปโดยลำดับ เพราะเห็นธรรมรู้ธรรมผิดกับรู้อะไรเห็นอะไรอื่น

เจอรธรรมเจที่หัวใจ เจอที่นี้ ความสุขก็ปรากฏขึ้นที่นี้ จึงไม่มีรสอันใดเสมอด้วย รสแห่งธรรม นั้นแหละทำให้ผู้ปฏิบัติธรรมทั้งหลายได้มีความขยัน จนกลายเป็นผู้มีความเพียรกล้า ใต้งเอาไว้ ไม่เช่นนั้นจะเลยเถิด จะไม่ได้หลับได้นอนได้อยู่ได้กิน เลยจะเป็นจะตายเพราะเพลินในรายได้ของตน จึงต้องพัก ถึงเวลาพักต้องพัก เมื่อเราถึงขั้นนี้แล้วจะทราบว่ ความขี้เกียจขี้คร้านความไม่เอาไหนนั้นเป็นกิเลสทั้งหมด เพราะก้าวเข้าถึงขั้นนั้นแล้วความขี้เกียจขี้คร้านไม่มีเลย มีแต่เรื่องธรรมล้วน ๆ จะสังหารกิเลสให้ แหกแตกกระจายไปภายในหัวใจ เมื่อกิเลสได้แตกไปจากหัวใจหมดแล้ว อะไรจะเลิศ ยิ่งกว่าจิตที่บริสุทธิ์ละ ถามหาอะไรถามหาหนีพพาน ให้จิตบริสุทธิ์ก็แล้วกัน ไม่ต้องถามหาที่รู้เอง

เรื่องนิพพานให้เห็นอยู่ี่ว่านิพพานสูญหรือนิพพานยัง ที่พูดกันนั้นนะ นิพพานสูญ ๆ เมื่อนิพพานสูญแล้วอยากไปทำไมนิพพาน เหล่านี้จะหมดปัญหาไปทั้งหมดนั้นแหละไม่มีอะไรเหลือ อันพูดแต่ลมปากโดยไม่ได้สนใจกับทางไปนิพพานตามพระพุทธเจ้าสอนนั้นซี่ พูดเท่าไรยังเข้าตัว ๆ ขาดทุนสูญดอก สุดท้ายก็นอนจม เป็นก็จม ตายก็จม ใครไปช่วยเหลือได้คนประเภทนั้น เราให้ช่วยเหลือเราเสียตั้งแต่บัดนี้จะทันกับกาลกับเวลา เพราะความตายนี้ไม่เคยเลือกหน้า ว่าวันนั้นวันนี้ต่อผู้ใดทั้งนั้น ถึงกาลแล้วต้องตาย ตายแล้วต้องเกิด ทำไมจะไม่เกิดเชื้อมีอยู่ในจิตใจนั้นนะ

เอ้า ภาวนาเข้าไปถ้าอยากเห็นเชื้อของกิเลส ฆ่ากิเลสหรือฟ้นกิเลสเชื้อกิเลสขาดสะบั้นลงไปภายในจิตใจแล้ว ไม่ต้องบอกว่าจะไม่เกิด หากรู้เองภายในตัว ลื่นสุดแล้วเรื่องทุกข์ทั้งหลายหมดเพียงเท่านี้ ดังที่ท่านว่าไว้ในธัมมจักกัปปวัตตนสูตรว่า นตฺถิทานิ ปุณฺณโก ความเป็นอีกเกิดอีกตั้งแต่บัดนี้ต่อไปไม่มีแล้ว นั้นฟังซิ พระพุทธเจ้าประทานพระโอวาทไว้ ออกมาจากไหน ออกมาจากพระทัยที่บริสุทธิ์นั้นแล พระองค์บริสุทธิ์แล้ว จึงได้นำความบริสุทธิ์นั้นมาประกาศ ขอให้ใจเราบริสุทธิ์เถอะ เมื่อได้ปฏิบัติถึงขั้นนี้แล้วไม่ต้องประกาศก็จะอุทานขึ้นภายในใจของตัวเองนั้นแล

การแสดงธรรมนี้ก็เห็นว่าสมควรแก่เวลา ขอความสุขความสวัสดิ์จงมีแก่พี่น้องทั้งหลายโดยทั่วกันเทอญ.